

Protestantse Wijkgemeente rond De Morgenster
Parochie Heilig Hart - Heilige Joseph
Oecumenische viering zondag 19 november 2023 11.00 uur

‘Wandelen met God’

Overweging

Als bewoners van Hilversum behoren wij tot een bevoorrechte groep mensen. Zo’n 25 jaar geleden verhuisden mijn vrouw en ik vanuit Amsterdam naar de mediastad. In onze oude woonplaats moesten we eerst een flink eind fietsen voordat we voldoende natuur tegenkwamen om er te kunnen lopen. Maar in Hilversum is dat heel anders ontdekten we al snel. Waar je ook woont, aan welke kant van het spoor ook, binnen tien minuten zit je op de hei, hetzij aan de zuidkant, hetzij aan de noordkant van ons dorp. Niet alleen toen onze kinderen nog klein waren maar tot op de dag van vandaag lopen wij graag en veel. Als we weinig tijd hebben doen we even een rondje op de hei; hebben we veel tijd dan gaan we naar ’s Graveland of de Lage Vuursche. Ja Hilversum ligt te midden van een zee van groen.

Het tempo van wandelen doet een mens goed. Je komt snel tot een gesprek, zo naast elkaar. Dit doe ik soms ook in mijn werk. Dan nodig ik iemand uit voor een wandeling op de hei, voor een pastoraal gesprek. Maar alleen als het droog weer is... Als je wandelt dan zet je jezelf even in een lagere versnelling. Er vallen je dingen op die je vanuit een auto zeker maar ook als fietser waarschijnlijk niet zou zien. Je komt in een natuurlijk ritme dat helpt bij een gesprek. Als je wandelt kom je ook snel helemaal in het heden. Wat je doet is wat je bent. Wandelen maakt ruimte voor communicatie met je omgeving en met je gesprekspartner. Je zou het bijna een goddelijk werk noemen.

Dat is echt geen gekke gedachte want wist u wel dat God ook van wandelen houdt? Dat maak ik op uit Genesis hoofdstuk 3, vers 8. Adam en Eva zijn in de hof van Eden en horen daar het geluid van de Here God die ‘wandelde in de avondkoelte’. Dat is een heel menselijk beeld van God: na een misschien snikhete dag ga je ’s avonds als het koel geworden is wandelen in de tuin. God zoekt daar gezelschap, want hij roept: ‘Adam, waar ben je?’ Hij zoekt dus een gesprekspartner. Een paar hoofdstukken verder gaat het opnieuw over iemand die wandelt. Het gaat over Henoeh. Precies hetzelfde woord als eerder in Genesis 3 wordt daar gebruikt. In de oudere vertalingen wordt het vertaald met ‘wandelen’, wat ik zelf veruit het mooist vind. De Willibrordvertaling zegt: ‘Henoeh richtte zijn schreden naar God’. De laatste druk van de Nieuwe Bijbelvertaling heeft het over ‘in verbondenheid met God leven’. De eerste druk van die vertaling had het zelfs over ‘in *nauwe* verbondenheid met God leven’. Dat is eigenlijk geen vertaling meer maar meteen een uitleg er van, een exegese. Hoe dan ook, Henoeh is kennelijk een bijzondere persoon. Iemand die wel driehonderd jaar lang ‘wandelt met God’ – en dan niet sterft maar weggenomen wordt door God. In totaal leeft Henoeh, zo staat er, wel 365 jaar. Voor elke dag van het jaar een heel jaar. Pas als hij 65 jaar oud is, vroeger de datum dat je met pensioen mocht gaan, pas dan verwekt Henoeh zijn eerstgeborene, Metuselach. En daarna leeft hij dan nog 300 jaar, al wandelend met God. Wat een lang leven denken we dan! Maar eigenlijk zitten we dan mis want als je het vergelijkt met de mensen voor en na hem dan moeten we zeggen: Henoeh leefde *slechts* 365 jaar. Zijn voorouders zijn min-

stens 895 jaar oud geworden, en zijn zoon Metuselach die wordt het oudst van iedereen, namelijk wel 969 jaar. Dus Henoeh heeft slechts een relatief kort leven binnen dat register van namen. Hoe zit dat? Als je met die vraag de commentaren opslaat dan komen ze niet verder dan 365 als een symbool voor het zonnejaar. Ik kom daar aan het eind op terug.

Het eerste dat opvalt over Henoeh is dus zijn aantal levensjaren. Het tweede is dat hij staat voor een lijn van leven tegenover een lijn van de dood. Laat mij dat uitleggen. In het Nieuwe Testament wordt hij behalve in een lijst van voorouders van Jezus maar twee keer genoemd. In de brief van Judas, misschien wel het minst bekende geschrift uit het NT, wordt Henoeh genoemd als de 'zevende vanaf Adam'. Daar is iets bijzonders aan de hand. Dat is een nieuwe lijst van namen want met Kaïn en Abel is het mis gegaan. Met Seth, de derde zoon van Adam, is er een nieuw begin. En Henoeh is dus de zevende in die nieuwe lijst. Er staat ook een andere lijst, een lijst van nakomelingen van Kaïn. De zevende in die lijst is een naam die u misschien wel bekend is. Het is geen beste naam. Het is de naam van Lamech. Dat is de man die het had over zevenenzeventig maal wreken. Lamech is de oervader van alle conflicten die nooit ophouden, van wraak die tot wraak leidt, u kunt dat elke dag opnieuw in het nieuws zien. Ook Lamech is een zevende generatie vanaf Adam, net als Henoeh. Het zijn *contrastfiguren*. Ze zijn elkaars tegenpool. Lamech staat voor een lijn van de dood maar Henoeh staat voor een lijn van leven.

Nu zijn we toegekomen aan het derde dat over Henoeh te vertellen is, dat hij *wandelde met God*. Zo kunnen we hem met een beetje goede wil ook vinden in de brief aan de Hebreeën. In hoofdstuk 11 van die brief, eigenlijk meer een lange preek, staat een lange lijst van geloofsgetuigen. Die lijst begint met de figuur van Abel en het offer dat hij had gebracht. Dan volgt de figuur van Henoeh, ik citeer: *'Door zijn geloof werd Henoeh naar elders overgebracht, om niet te hoeven sterven; hij werd niet meer gevonden, omdat God hem had weggenomen. Hij stond immers al vóór zijn opneming bekend als iemand die God welgevallig was.'* Dat klinkt wel een beetje ouderwets dat woord 'welgevallig'. Je zou ook kunnen vertalen met 'in wie God vreugde vond'. De gedachte is hier deze: God had zoveel plezier in Henoeh dat hij hem niet liet sterven maar hem al voor zijn dood naar elders overbracht. Net als de profeet Elia dus, ook daarvan wordt een soort hemelvaart verteld.

'God vond vreugde in Henoeh'. Dat is hoe de schrijver van Hebreeën omgaat met de korte passage uit Genesis 5. Het gaat hier letterlijk over 'wandelen met God'. Hoe mogen we dat verstaan? In de Hebreeënbrief gaat het om geloof of vertrouwen. Door een houding van vertrouwen komen wij dicht bij God. Dat is één manier van lezen, een mooie manier van uitleggen, zeker. Wat kun je daar zelf hartstochtelijk naar verlangen, naar iets meer geloof, iets meer vertrouwen. Helemaal als je nog wat verder kijkt dan alleen je eigen stad en je ziet door welke rampen onze aarde momenteel getroffen wordt, zowel in wat wij elkaar aandoen aan geweld als wat wij laten voortbestaan. Maar we kunnen er ook op een andere manier tegen aan kijken. Over Noach staat in het volgende hoofdstuk van Genesis ook dat hij wandelde met God [Gen. 6:9]. Ik citeer: *'Noach was een rechtschapen man; hij was in zijn tijd de enige die een onberispelijk leven leidde, in nauwe verbondenheid met God'* – letterlijk: *wandelend met God*. Hier wordt het dus meer moreel ingevuld. Te midden van een aarde vol van geweld is er één man die het goede blijft doen, Noach. Op die manier 'wandelt hij met God'. Zou dat ook al bedoeld zijn bij Henoeh? Dus dat het allereerst

gaat om rechtschappen zijn? Eerlijkheid, betrouwbaarheid.....? Een paar dagen voor de Tweede Kamerverkiezingen is dat een gedachte die zeker actueel lijkt.

Maar laten we nog wat verder nadenken over dat woord 'wandelen'. In de Morgenster wordt al een aantal jaren direct na de dienst met een groepje mensen gewandeld op de hei, onder leiding van een gids. 'Walk en Talk' noemen we dat. Wat daar gebeurt is dat je niet alleen van elkaars gezelschap geniet maar dat je je ook samen richt op één ding. Stel dat wij ieder op onze eigen manier proberen te 'wandelen met God'. Dan heeft dat dus ook iets te maken met het genieten van elkaars gezelschap. En dat je je samen richt op één ding. Dat beeld kan iets oproepen. Dat het goed is ons leven te zien in het licht van God. Dat we anders iets missen. Dat onze samenleving als geheel er bij gebaat is als er ook gesproken en gehandeld wordt vanuit geloof, hoop en liefde. 'Wandelen met God' betekent je richten op een leven dat in volheid geleefd wordt. Niet onaf, niet half, maar dat je je geroepen voelt om elke dag ook te ervaren als een dag door God aan jou geschonken.

De vraag is dus ook: wat missen wij als de Naam van God niet meer genoemd wordt? Als wij als het ware eenzame wandelaars zijn geworden, zonder God als reisgenoot? En misschien nog meer gedurfd want menselijk ja misschien al te menselijk gedacht: wat mist God als Hij (of Zij) niet meer mag wandelen met ons mensen? En dan niet met de mensen in het algemeen, maar met u en jou en mij? Wie mist God dan? Is God dan een eenzame wandelaar geworden, zonder ons als reisgenoot? Ja, laten we eens verder durven te denken op dit spoor. Hoe zou God het liefst met ons willen wandelen? Welke beelden komen er dan op vanuit de Schrift van Oude en Nieuwe Testament? Dan komt het beeld naar boven van een gesprek waarin alles maar dan ook alles gezegd kan worden. Misschien wel een beetje als in de oude vorm van de biecht – maar zonder de negatieve associaties die daar helaas ook bij horen. In dat gesprek komt misschien ook een moment dat lijkt op het moment dat Petrus de stem van Jezus is gevolgd en ook op het water, het dreigende water is gaan lopen – totdat hij beseft waar hij mee bezig is en zinkt. Dan dreigt hij ten onder te gaan in het water, symbool van alles wat ons benauwt en bedreigt. In het voortgaande gesprek tussen God en mens, wandelend door ons leven, kan ook zo'n moment zitten dat de grond onder onze voeten wegvalt en wij zinken, wij vergaan. Dan roepen wij als Petrus: 'Red mij'. Dan hopen we op een hand die ons uit het water, het bedreigende water omhoog trekt. Dat alles kan gebeuren als wij net als Henoeh dag in dag uit durven te 'wandelen met God'.

Tot slot nog één ding. Ik had beloofd er nog op terug te komen. Henoeh wordt wel 365 jaar. Of beter: relatief gesproken wordt hij slechts 365 jaar. Juist in hem heeft God vreugde gekregen, zoals de Hebreeënbrieff het verwoordt. Is dat dan misschien ook, zo vraag ik mij ten slotte af, omdat Henoeh te midden van die oergestalten die zomaar 900 jaar of zo worden, een zwakkeling blijkt te zijn? Een zwakkeling want met een veel kortere levensverwachting? Gaat Gods vreugde misschien vooral ook uit naar hen die niet passen in het succesplaatje, naar hen die niet voldoen aan de norm, naar hen die de hoge verwachtingen van onze samenleving niet kunnen waarmaken? De zwakken van onze aarde zijn als een droge steppe. Maar die steppe mag en zal bloeien. Laten we dat geloven en hopen – en doen wat in onze macht ligt om dat waar te maken – met God als onze reisgenoot. AMEN

ds. Erik van Halsema